

Maatschappelijk Verantwoordelijke Criteria

(RIS-MVC)

Op het gebied van maatschappelijk verantwoord opdrachtgeven en inkopen (MVOI) bestaan al veel documenten, links en websites. Er is ook via andere bronnen veel informatie te vinden. Vanuit de MVOI-kennisambassadeurs merkten we dat al deze informatie vaak niet direct bruikbaar is voor elke RIS-aanbesteding, geen concrete handvatten biedt of lastig vindbaar is. Daarom willen wij met dit document inkoopadviseurs van praktische voorbeelden voorzien ter inspiratie voor aanbestedingen.

We inventariseerden de spendanalyses van door RIS uitgevoerde aanbestedingen

We kwamen erachter dat de volgende categorieën – buiten de categoriemanagement aanbestedingen – vaak voor kwamen:

Algemeen

Facilitair

Adviesdiensten

Opleidingen

(Beleids-)onderzoek

Software en IT-dienstverlening

We stelden voorbeeldcriteria op voor deze categorieën

Heb je hulp of uitleg nodig bij het toepassen van de voorbeeldcriteria? Neem dan contact op met de MVOI-kennisambassadeurs (mvoi.ris@rijksoverheid.nl).

Bepaal zelf je ambitieniveau

We verdeelden de voorbeeldcriteria onder in twee niveaus:

- Basis: eenvoudig toepasbaar en te beoordelen.
- Plus: complexer, de leverancier/dienstverlener en de beoordelaars hebben (enige) kennis over de duurzame/sociale criteria.

Betrek de juiste partijen

Betrek in het maken van de keuzes over hoe je MVOI in je aanbesteding verwerkt verschillende partijen. Denk hierbij aan:

- Opdrachtgever;
- Contractmanager (heeft deze de kennis om MVOI te monitoren?);
- Beoordelaars (hebben deze de kennis om MVOI te beoordelen? Zo nee, dan kun je er aan denken contact op te nemen met de departementale duurzaamheidscoördinatoren);
- MVOI-kennisambassadeurs;
- De markt, door bijvoorbeeld een marktconsultatie;
- Jurist, om bijvoorbeeld de proportionaliteit te toetsen.

Voor de toepassing van de voorbeelden gelden enkele randvoorwaarden

Het zijn voorbeelden ter inspiratie. Maak de criteria zelf nog passend op jouw specifieke aanbesteding.

- Maak de criteria proportioneel voor jouw aanbesteding.
- Ga na of het verband houdt tot de opdracht.
- Ga altijd in gesprek met je opdrachtgever. En bij voorkeur ook met de markt en/of de MVOI-kennisambassadeurs.

Heb je vragen?

Stel ze aan de MVOI-kennisambassadeurs via mvoi.ris@rijksoverheid.nl

Algemeen

De algemene duurzaamheidscriteria die bij veel inkoop-categorieën toepasbaar zijn voor de RIS, vind je terug in de Inkooptoolkit (inloggen is nodig):

- [Klimaat](#)
- [Ketenverantwoordelijkheid ISV](#)
- [Diversiteit en inclusie](#)
- [Social return](#)

Adviesdiensten

De Rijksoverheid koopt regelmatig adviezen in. Dit kan over veel verschillende onderwerpen gaan.

We maken hierin een onderscheid tussen:

1. het inkopen van een duurzaam advies;
2. het inkopen bij een duurzaam adviesbureau.

Valt jouw aanbesteding onder duurzaam advies? Maak dan gebruik van de voorbeelden hieronder. Koop je geen duurzaam advies in, maar een dienst bij een duurzaam adviesbureau? Maak dan gebruik van de categorie '[algemeen](#)'.

Er bestaat ook een: Handreiking [Duurzaam inkopen van adviesdiensten | PIANOo - Expertisecentrum Aanbesteden](#). Dit is een aanvulling op de bestaande handreiking.

Inkopen van een duurzaam advies

Wat is de milieu-impact van de adviesdienst?

Moet bijvoorbeeld voor de totstandkoming van het advies veel (internationaal) worden gereisd?

Hoe richt je het contractmanagement in?

Het uitvragen van bijvoorbeeld een CO₂-voetafdruk heeft alleen toegevoegde waarde als de opdrachtgever deze informatie ook echt meet en monitort.

Wat is het volume van de opdracht?

Welke inspanning vraag je van de adviseur/het adviesbureau? En is dit in verhouding tot de opdracht?

Is de uitvraag proportioneel?

Houd er ook rekening mee dat het inzichtelijk maken van de CO₂-voetafdruk ergens tussen 1 tot 3 dagen voorbereidingstijd vraagt bij een simpele berekening (incl. dataverwerking en met gebruik van publiek beschikbare emissiedata) voor een simpel adviesbureau (dat nog geen inzicht heeft in de huidige uitstoot en nog moet nadenken over de mogelijke CO₂-reductie acties). Dan hebben we het al snel over € 1.000,- à € 2.000,- voor de meest minimale inzet, naast alle andere eisen waaraan ze moeten voldoen voor indiening.

Eisen Basis

Opdrachtnemer stelt een concreet plan op om de duurzaamheid en de doelstellingen van Opdrachtgever in onderhavige Opdracht te borgen. Opdrachtnemer levert het plan in ter goedkeuring binnen X aanden na ingangsdatum van de Overeenkomst.

Reizen met de auto: Opdrachtnemer beperkt de reisbewegingen zoveel mogelijk. Voor zover reisbewegingen noodzakelijk zijn, gebruikt Opdrachtnemer zoveel mogelijk duurzame vervoermiddelen zoals het openbaar vervoer. Opdrachtnemer rapporteert hierover <jaarlijks> aan Opdrachtgever.

Reizen met het vliegtuig: Indien mogelijk, boekt Opdrachtnemer tijdens de uitvoering van de dienstverlening alleen directe vluchten.

- Opdrachtnemer boekt alleen vluchten in economy. [Een business class ticket is verantwoordelijk voor [drie keer meer vervuiling](#) dan een economy class ticket.]
- Met een reisduur onder de 8 uur, committeert Opdrachtnemer zich eraan om deze reizen ten behoeve van de uitvoering van de opdracht, te doen met trein. Bij een reisduur van 8 uur of langer kan wel worden gevlogen en economy / tweede klasse vliegen is het uitgangspunt.

De opdrachtnemer zal minimaal eenmaal per <jaar> strategisch overleg en eenmaal per <kwartaal> half jaar een voortgangsoverleg voeren met de opdrachtgever. Daarin wordt de voortgang besproken en de aan de opdrachtgever opgeleverde uitkomsten overhandigd. De opdrachtgever verwacht van de opdrachtnemer een proactieve houding bij het maken van afspraken voor het overleg. In deze overleggen zal de opdrachtnemer proactief mogelijke kostenbesparende en verduurzamende maatregelen aangeven en bespreken met de opdrachtgever. Tevens worden de ontwikkelingen in de branche en andere acties en/of inbreng die de concernontwikkelingen ondersteunen besproken in dit overleg. In het voortgangsoverleg worden de prestaties besproken en indien nodig schriftelijke afspraken gemaakt over een verbetering van prestaties.

<p>Gunningscriteria Basis</p>	<p>Momenteel is opdrachtgever gecertificeerd op trede 3 van de CO₂-prestatieladder. Opdrachtgever heeft de ambitie om door te groeien naar trede 5 van de CO₂-prestatieladder. Vanaf trede 4 en 5 wordt er ook werk gemaakt van de CO₂-uitstoot in de keten en sector.</p> <p>De vraag Geef aan wat u als Inschrijver kunt doen om in de dienstverlening van de opdrachtgever de CO₂-uitstoot jaarlijks te verminderen. Denk hierbij aan de volgende punten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Beschrijf wat u als Inschrijver kunt doen om het aantal vervoerbewegingen van het personeel in de dienstverlening aan de opdrachtgever te verminderen, bijvoorbeeld via optimalisatie van de planning; • Beschrijf op welke manier u als Inschrijver denkt bij te dragen aan het voorkomen van verspilling van producten. Hoe zorgt u gedurende de loop van de Opdracht dat u het restafval terugdringt of circulair grondstoffengebruik stimuleert? Wat kunt u hierin betekenen? <p>Beoordelingsaspecten De mate waarin Inschrijver een bijdrage doet ten aanzien van de klimaatdoelstellingen van de Rijksoverheid en de opdrachtgever.</p> <p>Format Voor uw uitwerking gebruikt u maximaal 2 pagina's. U mag hier indien gewenst maximaal twee schematische of grafische weergaven in op nemen ter ondersteuning van uw geschreven tekst.</p>
<p>Geschiktheidseis</p>	<p>Inschrijver heeft X jaar ervaring met het geven van duurzame adviesdiensten (definieer dan wel de term '<i>duurzaam advies</i>').</p>
<p>Selectie criterium</p>	<p>Vraag in de selectiecriteria naar de visie en ambitie van de Opdrachtnemer over duurzaamheid en circulaire economie. Welk beleid voeren zij hierop? Stellen ze KPI's op? Je kunt dan bepalen in welke mate de visie van de partij het best past bij de ambitie van Opdrachtgever. Geef in de aanbestedingsstukken wel duidelijkheid over de visie van Opdrachtgever.</p> <p>Vraag welke minimale wettelijke verplichtingen de Opdrachtnemer heeft ten aanzien van energiebesparing en duurzaamheid en hoe hieraan voldaan is (Meldingsplicht, erkende maatregelen, EED etc.)</p>

(Beleids-)onderzoek

De Rijksoverheid doet regelmatig (beleids-)onderzoek naar diverse onderwerpen. Onderzoeken, beleidsonderzoeken, beleidsevaluaties en beleidsdoorlichtingen.

Enorme impact is niet direct te verwachten bij beleidsonderzoek. Toch zijn er een aantal criteria die je kunt opnemen om toch enigszins impact te maken. Door deze op te nemen geven we ook het goede voorbeeld naar de markt.

Eisen Basis	<p>Correspondentie en producten (rapportages, brieven, verslagen etc.) in het kader van opdracht levert u zoveel mogelijk digitaal aan, tenzij uitdrukkelijk door Opdrachtgever anders wordt aangegeven. Indien de producten in hardcopy moeten worden aangeleverd, worden deze stukken zoveel mogelijk dubbelzijdig en op duurzaam papier (voorzien van één van de volgende keurmerken: Milieukeur, Europees Ecolabel, Nordic Swan, Blaue Engel, Grüne Punkt of gelijkwaardig) geprint.</p> <p>Opdrachtnemer garandeert dat voor de uitvoering van deze Opdracht 100% van de elektriciteit uit hernieuwbare energiebronnen komt.</p> <p>Het percentage hernieuwbare energie is afkomstig uit Nederland.</p> <p>Opdrachtnemer zorgt ervoor dat, binnen het eerste jaar na een tweezijdig getekende overeenkomst, niveau 3 op de CO₂-Prestatieladder is behaald</p> <hr/> <p>Reizen met de auto: Opdrachtnemer beperkt de reisbewegingen zoveel mogelijk. Voor zover reisbewegingen noodzakelijk zijn, gebruikt Opdrachtnemer zoveel mogelijk duurzame vervoermiddelen zoals het openbaar vervoer of elektrisch vervoer. Opdrachtnemer rapporteert hierover <jaarlijks> aan Opdrachtgever.</p> <hr/> <p>Reizen met het vliegtuig:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Indien mogelijk, boekt Opdrachtnemer tijdens de uitvoering van de dienstverlening alleen directe vluchten. • Opdrachtnemer boekt alleen vluchten in economy. [Een business class ticket is verantwoordelijk voor drie keer meer vervuiling dan een economy class ticket.] <p>Met een reisduur onder de 8 uur, committeert Opdrachtnemer zich eraan om deze reizen ten behoeve van de uitvoering van de opdracht, te doen met trein. Bij een reisduur van 8 uur of langer kan wel worden gevlogen en economy / tweede klasse vliegen is het uitgangspunt.</p>
Gunningscriteria Basis	<p>Bij deze opdracht worden papier- en kartonproducten gebruikt. Naarmate de te leveren papier- en kartonproducten bestaan uit een hoger gewichtspercentage gerecyclede (papier)vezels, betekent dit een hogere waardering.</p> <p>Uw uitwerking wordt beoordeeld op de hoogte van het gewichtspercentage:</p> <p>XX % levert 100% van de te behalen punten XX % levert 80% van de te behalen punten XX % levert 60% van de te behalen punten XX % levert 40% van de te behalen punten XX % levert 0 punten</p>
Geschiktheidseis	<ul style="list-style-type: none"> • ISO 9001 certificering • Energieprestatiecertificaat • Trede x op CO₂-Prestatieladder
Controlemiddelen	<ul style="list-style-type: none"> • EU Ecolabel for Paper products. • (Geldig) certificaat van een ISO type I milieukeurmerk, waarvan de eisen overeenkomen met de in dit criterium gestelde eisen, of een gelijkwaardig certificaat. • Technisch dossier van de fabrikant. • Keuringsrapport van een erkende instantie. • Navraag bij Stichting Klimaatvriendelijk Aanbesteden en Ondernemen (SKAO)(over een bepaalde trede op de CO₂-prestatieladder).

De facilitaire dienstverlening heeft vaak raakvlakken met zowel diensten als producten. Het kan voorkomen dat wij een facilitaire dienst of product inkopen buiten categoriemanagement om.

Denk aan de volgende subcategorieën:

- Transport (CO₂-besparing)
- Afvalloos (verpakkingsvrij) inkopen
- Herbruikbaarheid van producten (circulair)
- Milieu impact

Transport - CO₂ besparing

Voor het uitvoeren van een opdracht kan veel gereisd worden. Een resultaat van vervoersbewegingen is CO₂-uitstoot. Wij willen de CO₂-uitstoot terugdringen.

Eisen Basis	<p>Opdrachtnemer voert de transportbewegingen zero-emissie uit. Dit betekent dat Opdrachtnemer met de vervoersbewegingen voor deze Opdracht geen uitstoot creëert.</p> <p>Opdrachtnemer beperkt de transportbewegingen. Dit toont de Opdrachtnemer aan door <jaarlijks> vervoersrapportages incl. CO₂ uitstoot aan Opdrachtgever te overleggen.</p> <p>Opdrachtnemer garandeert voor de uitvoering van deze opdracht minimaal x% zero-emissievoertuigen in te zetten.</p>
Gunningscriteria Basis	<p>Wij stelden de route (zie Bijlage X) op om een eenduidig inzicht te krijgen in de huidige CO₂ uitstoot. U vervoert 3 m³ en 1.000 kg vracht.</p> <p>Vertrekpunt is XX, aankomstpunt is XX.</p> <p>Wij willen van u weten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wat de CO₂-uitstoot is voor deze route, gebaseerd op het bij de start van de Overeenkomst in te zetten vervoermiddel; • op welk wijze u aantoonbaar inzicht geeft in de CO₂ uitstoot tijdens de looptijd van de Overeenkomst; • welke maatregelen u neemt om de CO₂ uitstoot die hoort bij het transport te laten dalen; • welke CO₂ besparing u hiermee realiseert tijdens de looptijd van de Overeenkomst. <p>Uw uitwerking wordt beoordeeld op:</p> <ul style="list-style-type: none"> • of u duidelijk en concreet maakt wat de huidige CO₂-uitstoot is; en • of u voldoende aannemelijk maakt dat u de afgesproken resultaten ook haalt. <p>U scoort beter op deze onderdelen naarmate u sterker aannemelijk maakt dat uw werkwijze en aanpak duidelijk, concreet en realistisch is en leidt tot het behalen van het resultaat.</p>
Geschiktheidseis	<p>Uw transportbewegingen zijn minimaal x% zero-emissie.</p>
Selectie criterium	<p>U voert uw transportbewegingen zo emissieloos uit.</p> <ul style="list-style-type: none"> • 10 punten: 100% zero emissie • 8 punten: > 80% zero emissie • 6 punten: > 60% zero emissie • 4 punten: > 40% zero emissie • 0 punten: < 39% zero emissie
Controlemiddelen	<ul style="list-style-type: none"> • Overzicht van het wagenpark • Rapportages over de CO₂ uitstoot

Afvalloos (verpakkingsvrij) inkopen

Producten kunnen op een andere wijze op een veilige manier getransporteerd of opgeslagen worden. Dit kan veel al zonder afval.

Eisen Basis	Opdrachtnemer levert de producten zonder hierbij een verpakking te gebruiken. Of Opdrachtnemer gebruikt verpakkingen die geen afval opleveren.
Gunningscriteria Basis	U levert uw producten zo afvalloos (verpakkingsvrij) mogelijk. <ul style="list-style-type: none"> • 10 punten: volledig afvalloos • 5 punten: niet afvalloos maar met gerecyclede materialen • 0 punten: niet afvalloos
Selectiecriteria	U levert uw producten zo afvalloos (verpakkingsvrij) mogelijk. <ul style="list-style-type: none"> • 10 punten: volledig afvalloos • 5 punten: niet afvalloos maar met gerecyclede materialen • 0 punten: niet afvalloos
Controlemiddelen	Certificaat

Herbruikbaarheid/circulair

De producten hebben na het einde van de levensduur een mogelijkheid om een tweede leven te krijgen, te hergebruiken of circulair te verwerken.

Eisen Basis	Opdrachtnemer neemt de producten na het einde van de levensduur in en verwerkt deze op een duurzame wijze.
Gunningscriteria Basis	Beschrijf op welke wijze u de producten na de levensduur duurzaam verwerkt. Maak hierbij gebruik van de R-ladder. of Op het inzamelen en recyclen van verpakkingen vindt een hogere waardering plaats. De inschrijver geeft aan: <ul style="list-style-type: none"> • Hoe Inschrijver het aantal verpakkingen vermindert; • welk percentage van de door Inschrijver geleverde verpakkingen wordt ingezameld/mee terug wordt genomen; • welk percentage van de door Inschrijver geleverde verpakkingen wordt hergebruikt; • welk percentage van de door Inschrijver geleverde verpakkingen wordt gerecycled; • hoe de Inschrijver de gebruikte verpakkingen verwerkt in de afvalfase; • in geval van hergebruik: welk systeem in werking is om de verpakking te hergebruiken (denk bijvoorbeeld aan een poolsysteem of statiegeldsysteem); • in geval van recycling: welke recycler dit materiaal recyclet en in wat het wordt gerecycled. Naarmate de Inschrijver beter zorg draagt voor het inzamelen en recyclen van de aangeleverde verpakkingen, wordt dit deel van de inschrijving hoger gewaardeerd.
Controlemiddelen	<ul style="list-style-type: none"> • Certificaat • Verklaring recyclend bedrijf

Milieu impact

Facilitaire diensten hebben vaak invloed op het milieu door de grondstoffen, verpakkingsmateriaal en/ of productkeuze. Wij vinden het terugdringen van milieu impact belangrijk.

Eisen <i>Basis</i>	Opdrachtnemer dient per product of dienst aan te geven hoe groot de milieu-impact is (bijvoorbeeld CO ₂). Voor een product geldt dat de productie en gebruik van het product inzichtelijk moet worden gemaakt. Voor een dienst zien we graag de milieu-impact van één jaar.
Gunningscriteria <i>Plus</i>	<p>U dient een ontwikkelplan in, waarbij u ingaat op de totale levenscyclus van uw product(en), in het bijzonder over het (verder) verlagen van de milieu-impact gedurende de looptijd van het contract.</p> <p>U gaat in ieder geval in op:</p> <ul style="list-style-type: none"> • uw specifieke visie op de producten (grondstofgebruik); • uw specifieke visie op de producten: waarde behoud van het product na gebruik. In het plan gaat u in op de manier waarop u het product verwerkt na gebruik; • welke stimulerende maatregelen u treft; • wat het beoogde effect van deze maatregelen is; • uw en onze rol bij de doorontwikkeling. <p>U scoort beter op deze onderdelen naarmate u sterker aannemelijk maakt dat uw werkwijze en aanpak duidelijk, concreet en realistisch is en leidt tot het behalen van het resultaat.</p>
Geschiktheidseis	Milieumanagement systeem (zie categorie algemeen)
Controlemiddelen	Certificaat

Opleidingen

We kopen regelmatig opleidingen in. Duurzaamheid kan je bij opleidingen bijvoorbeeld verwerken in eisen aan de locatie waar

de opleiding plaatsvindt, maar ook kan er aandacht gaan naar het onderwerp duurzaamheid binnen de opleiding.

Eisen met betrekking tot de opleidingslocaties (niet in beheer van Rijksoverheid) Basis

Opleidingslocatie is goed bereikbaar met OV

De opleidingslocatie is goed bereikbaar met het openbaar vervoer of met door de Inschrijver of derden georganiseerd groepsvervoer vanaf een openbaar vervoerhalte. Om 'goed bereikbaar met het openbaar vervoer' te zijn moet een accommodatie zich op maximaal twee kilometer loopafstand van een openbaar vervoerhalte bevinden. Onder 'groepsvervoer' verstaat de inkoopende organisatie het vervoer voor meerdere personen tegelijk van de openbaar vervoerhalte naar de accommodatie.

Opleidingslocatie dient te beschikken over Green Key certificering of een vergelijkbare certificering die emissiereductie nastreeft op een aantal vlakken, zoals binnen de bedrijfsvoering, via de inkoop, via de vervoersbewegingen, door bewustwording bij het personeel en in de energiehuishouding.

De opleidingslocatie heeft oplaadpalen voor elektrische auto's en e-bikes

Minimaal 5% van de beschikbare parkeerplaatsen op de opleidingslocatie hebben een laadinfrastructuur voor elektrische auto's. Is er geen grootverbruikers aansluiting (aansluiting is minder dan 3x80 Ampère, levering tot 100.000 kWh/jaar)? Dan toont de Inschrijver aan hoeveel parkeerplaatsen voorzien zijn van laadmogelijkheden. Ook is er een goede fietsenstalling met laadmogelijkheid voor de e-bike.

Aansturing klimaatinstallaties

De aanwezige klimaatinstallaties worden aangestuurd met een optimaliserende regeling zoals een weersafhankelijke thermostaat of gemonitord met een integraal energiemonitoringsysteem. Zo voorkomt Inschrijver een gelijktijdige verwarming en koeling. De Inschrijver stelt ook de afwezigheid in en is geen verwarming of koeling buiten openingsuren. Daarnaast vindt jaarlijks onderhoud plaats op de aanwezige installaties.

Ledverlichting (en bewegingsdetectie)

Lichtbronnen in de opleidingslocaties bestaan uit ledverlichting minimaal energieklassen C volgens EU-verordening 2019/2015. Aanvullend kan bewegingsdetectie worden geëist. De aanwezigheid van bewegingsdetectie kan energiebesparend werken doordat lichtbronnen niet onnodig aan blijven staan.

Digitale middelen die (op locatie) beschikbaar worden gesteld voldoen aan:

- 'Energy Star'-criteria (ook voor serverruimtes);
- Optimale instellingen voor energiebeheer.

Is de opleiding inclusief lunch/catering?

- Een veganistische en een vegetarische optie in het standaardmenu zijn verplicht; of
- Alleen veganistische en vegetarische opties.
- Koffie, thee en cacao voldoen aantoonbaar aan eisen voor eerlijke handel en aan eisen voor biologische landbouw (zoals Rainforest Alliance/ UTZ, Fairtrade Ethical Tea Partnership, EU ecolabel).
- Zoveel mogelijk lokaal ingekocht (minimaal 20% van het aanbod) om de vervoersafstanden te beperken.

Eisen met betrekking tot de opleiding <i>Basis</i>	Lesmateriaal alleen/zoveel mogelijk digitaal beschikbaar Is lesmateriaal op papier beschikbaar? Dan is het papier gemaakt van 100% teruggewonnen papiervezels, waarvan ten minste 65% bestaat uit na verbruik gerecyclede vezels.																	
	Opleiding is (ook) online mogelijk Hierdoor worden (onnodige) vervoersbewegingen beperkt.																	
	Files worden vermeden Fysieke opleidingen worden zo gepland om de ochtend- en avondspits te vermijden.																	
Gunningscriteria <i>Plus</i>	Inschrijver beschrijft hoe de Inschrijver aandacht geeft aan duurzaamheid binnen het vakgebied in het lesprogramma. Wat zijn de actuele trends? Hoe kunnen de cursisten optimaal rekening houden met of een positieve bijdrage leveren aan duurzaamheid binnen het vakgebied van de opleiding. U gaat hierbij in op de volgende onderwerpen: <ul style="list-style-type: none"> • Hoe komt duurzaamheid naar voren in het lesprogramma? • Hoe motiveert u de deelnemers over duurzame keuzes/overwegingen in de desbetreffende opleiding? Bij de beoordeling wordt gelet op de uitwerking concreet, volledig, relevant en passend bij de opdrachtomschrijving is. Daarnaast wordt er specifiek gelet op: <ul style="list-style-type: none"> • De mate waarin duurzaamheid aandacht krijgt in het opleidingsprogramma. • De mate waarop de cursisten actief worden gemotiveerd om duurzame keuzes/overwegingen te maken. Score systeem																	
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Inbedding van duurzaamheid in de opleiding</th> <th>Impact</th> <th>Score</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Duurzaamheid niet benoemen</td> <td>Geen</td> <td>0%</td> </tr> <tr> <td>Duurzaamheid benoemen als relevant thema</td> <td>Vergroot inzicht</td> <td>25%</td> </tr> <tr> <td>Vakgebied specifieke duurzaamheid uitgewerkt als thema</td> <td>Vergroot vakspecifiek inzicht</td> <td>50%</td> </tr> <tr> <td>Vakgebied specifieke duurzaamheid opgenomen in het lesmateriaal en bijbehorende leeropgaves</td> <td>Het vakspecifiek inzicht wordt ingebed en versterkt via de opgaves uit de opleiding</td> <td>75%</td> </tr> <tr> <td>Vakgebied specifieke duurzaamheid geïntegreerd in het lesmateriaal en leeropgaves en daarna beoordeeld</td> <td>Het vakspecifiek inzicht wordt ingebed en versterkt via de opgaves uit de opleiding en daarna getoetst</td> <td>100%</td> </tr> </tbody> </table>	Inbedding van duurzaamheid in de opleiding	Impact	Score	Duurzaamheid niet benoemen	Geen	0%	Duurzaamheid benoemen als relevant thema	Vergroot inzicht	25%	Vakgebied specifieke duurzaamheid uitgewerkt als thema	Vergroot vakspecifiek inzicht	50%	Vakgebied specifieke duurzaamheid opgenomen in het lesmateriaal en bijbehorende leeropgaves	Het vakspecifiek inzicht wordt ingebed en versterkt via de opgaves uit de opleiding	75%	Vakgebied specifieke duurzaamheid geïntegreerd in het lesmateriaal en leeropgaves en daarna beoordeeld	Het vakspecifiek inzicht wordt ingebed en versterkt via de opgaves uit de opleiding en daarna getoetst
Inbedding van duurzaamheid in de opleiding	Impact	Score																
Duurzaamheid niet benoemen	Geen	0%																
Duurzaamheid benoemen als relevant thema	Vergroot inzicht	25%																
Vakgebied specifieke duurzaamheid uitgewerkt als thema	Vergroot vakspecifiek inzicht	50%																
Vakgebied specifieke duurzaamheid opgenomen in het lesmateriaal en bijbehorende leeropgaves	Het vakspecifiek inzicht wordt ingebed en versterkt via de opgaves uit de opleiding	75%																
Vakgebied specifieke duurzaamheid geïntegreerd in het lesmateriaal en leeropgaves en daarna beoordeeld	Het vakspecifiek inzicht wordt ingebed en versterkt via de opgaves uit de opleiding en daarna getoetst	100%																
Geschiktheidseis	ISO 9001																	
Controlemiddelen	<ul style="list-style-type: none"> • Green Key of een overeenkomstig certificaat voor de CO₂-reductie binnen het opleidingsinstituut • ISO type I milieukeurmerk, waarvan de eisen overeenkomen met de in dit criterium gestelde eisen, of een gelijkwaardig certificaat voor papier • Technisch dossier van de fabrikant voor papier • Lesmateriaal 																	

Software

We kopen geregeld software in, ook buiten bestaande raamovereenkomsten.

We onderscheiden:

1. Software (algemeen)
2. Energieverbruik van Software
3. Saas/PaaS-software

Er bestaat ook een: [Handreiking Duurzame inkoop informatievoorziening | PIANOo - Expertisecentrum Aanbesteden.](#)

Onderstaande voorbeelden zijn daarop een aanvulling. Zie ook de algemene duurzaamheidscriteria voor de bedrijfsvoering, en voor social return en Internationale Sociale Voorwaarden (ISV). Als er sprake is van outsourcing (het uitbesteden werkzaamheden zoals softwareontwikkeling aan externe dienstverleners) naar landen met andere werkomstandigheden en arbeidsnormen zoals India of China, kan het relevant zijn om ketenverantwoordelijkheid (ISV) toe te passen.

Software (algemeen)

Algemene duurzaamheidseisen software

Eisen Basis

De opdrachtnemer past open standaarden toe.

ISO-14001 certificering of gelijkwaardig.

Opdrachtnemer beschikt binnen <periode> na ingang van de Overeenkomst over een ondergetekende ISO 26000 zelfverklaring op transparantietreden <1, 2 of 3>.

LET OP: de transparantie redes zeggen niets over hoe 'goed' de MVO-ambities en -resultaten van een organisatie zijn, maar de mate van detail waarin de toepassing van [ISO 26000](#) wordt beschreven als onderbouwing van de zelfverklaring

Indien er niet om een zelfverklaring gevraagd kan worden kan er ook om een eigen MVO-beleid gevraagd worden.

Bij uitvoering van de opdracht beschikt Inschrijver over een ondertekend MVO-beleid en de invulling daarvan binnen de organisatie.

Eis Ambitieuw

Opdrachtnemer registreert zich binnen <periode> (gangbaar is 2 maanden) na ingang van de overeenkomst bij EcoVadis. Opdrachtnemer vult de vragenlijst van EcoVadis in en deelt deze met EcoVadis. Opdrachtnemer draagt de kosten voor registratie en beoordeling van de eigen onderneming.

Voor meer info over EcoVadis: <http://www.ecovadis.com/supplier-solutions-2/#get-started>

Er zijn ook vergelijkbare alternatieven voor EcoVadis, zoals:

1. **SupplyShift** – biedt een cloud-gebaseerd platform waarmee bedrijven inzicht krijgen in de duurzaamheid en prestaties van hun toeleveringsketen via op maat gemaakte vragenlijsten en real-time data-analyse. Het helpt organisaties ESG-risico's te beheren en leveranciers te benchmarken op duurzaamheid.
2. **IntegrityNext** - helpt bedrijven bij het continu monitoren van hun leveranciers op ESG-criteria, zoals milieuprestaties, mensenrechten en naleving van regelgeving, door middel van geautomatiseerde beoordelingen en rapportages. Het platform verzamelt en analyseert gegevens om risico's in de supply chain te identificeren en te beheersen.
3. **Carbon Trust** – helpt bedrijven en organisaties bij het meten, verminderen en certificeren van hun CO₂-uitstoot en bredere duurzaamheidsinspanningen. Het platform biedt expertise en tools voor klimaatstrategie, energie-efficiëntie en duurzame toeleveringsketens.

Advies: Het is aan te raden om eerst de specifieke behoeften van de organisatie in kaart te brengen voordat je een keuze maakt. Verschillende platforms hebben verschillende sterktes en zwaktes. Voor Nederlandse organisaties kan het bijvoorbeeld relevant zijn om te kijken naar platforms die goede ondersteuning bieden in het Nederlands en bekend zijn met Europese regelgeving.

Energieverbruik van Software

Software verbruikt energie. Het is een mooie kans om hier duurzaamheidseisen aan te stellen om dit verbruik te verminderen.

Eisen <i>Basis</i>	<p>Het energieverbruik van hosting van de software wordt gemonitord. Opdrachtgever kan dit energieverbruik makkelijk inzien.</p> <p>Het monitoren van het energieverbruik ligt bij de <Contractmanager, Service Level Managers, Contracteigenaar (opdrachtgever) en Gebruiker>. Per aanbesteding worden hier duidelijke afspraken over gemaakt.</p> <p>De software meldt de gebruikers als het taken op de achtergrond draait, of als het automatisch taken start die niet per se nodig zijn voor de hoofdfunctie van het product. Dit kan door bijvoorbeeld een pop-up, zodat de gebruiker zich bewust wordt van het energieverbruik.</p>
Inspanningseis <i>Basis</i>	<p>Opdrachtnemer spant zich actief in om het energieverbruik te minimaliseren. Dit doet Opdrachtnemer door het optimaliseren van software.</p> <p>Opdrachtnemer spant zich actief in op het gebied van het continue ontwikkelen en uitdragen van aantoonbare relevante competenties en ervaring in het optimaliseren van software met het doel om energieverbruik te minimaliseren.</p> <p>U spant zich in om het energieverbruik van de software te verlagen. U rapporteert periodiek over uw inspanningen, activiteiten, uitdagingen en eventuele behaalde resultaten.</p>
Uitvoeringseis <i>Ambitius</i>	<p>Opdrachtnemer levert na gunning een plan van aanpak in over duurzaamheid. In dit plan van aanpak gaat u in op de volgende elementen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Energiebesparingsmaatregelen die binnen uw macht liggen; • Het gebruik van duurzaam opgewekte energiebronnen; • Energiebesparingen ten opzichte van de huidige stand van zaken, afhankelijk van beschikbare informatie van inkomende organisatie; • Toepassing van uitkoppeling en hergebruik van restwarmte. <p>Dit plan van aanpak wordt onderdeel van de Overeenkomst en hierover wordt periodiek gerapporteerd/overlegd.</p>
Gunningscriteria <i>Ambitius</i>	<p>Opdrachtgever is geïnteresseerd in de verwachtingen over energie efficiëntie bij de software. Neemt het toe naar mate er nieuwe updates plaatsvinden?</p> <p>Geef aan hoe u voorziet in het verlagen van het energieverbruik? U levert hiervoor een plan van aanpak in waarin u de volgende elementen opneemt:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Nulmeting energieverbruik software programma; 2. De mate van invloed op het energieverbruik van het software programma; 3. Het effect van updates op het energieverbruik; 4. De verwachte energiereductie in percentage. <p>Beoordeling vindt plaats op volledigheid, concreetheid en relevantie. Naarmate u volledig, concreter en relevanter bent, scoort u hoger. Het beoordelingsteam let hierbij ook nog specifiek op:</p> <ul style="list-style-type: none"> • de mate waarin u een realistische reductie onderbouwt.

Toepassen bij maatwerk:

Inschrijver geeft in omschrijving van max. 2 pagina's aan hoe Inschrijver bij het geleverde product omgaat met nieuwe versies. Hierin neemt Inschrijver minimaal de volgende aspecten mee:

- Hoe architectuur van de software toekomstbestendig is qua energie efficiëntie;
- De gevolgen die nieuwe versies hebben (gehad) voor hardware (capaciteit) en energieverbruik;
- Hoe de Inschrijver voorziet in het verlagen van hardware (capaciteit) en energieverbruik.
- Hoe motiveert de software de gebruiker om de hardware energie zuinig te gebruiken;
- Welke programmeertaal is gebruikt, en hoe scoort deze t.a.v. energie-, tijd- en geheugenefficiëntie.
- Welke opschalingstechnieken u inzet voor het efficiënt omgaan met piekbelasting.

U scoort beter op deze onderdelen naarmate u sterker aannemelijk maakt dat uw werkwijze en aanpak duidelijk, concreet en realistisch is en leidt tot het behalen van het resultaat.

Geschiktheidseis
Basis

De Inschrijver toont aan dat de Inschrijver de relevante ervaring heeft om software te optimaliseren om energieverbruik te minimaliseren. In een korte beschrijving van max. 2 A4 omschrijft en onderbouwt u de aanpak en ervaring.

SaaS/PaaS software
Eisen
Basis

U maakt uitsluitend gebruik van groene datacenters.

LET OP: *het is aan de inkoopadviseur om te bepalen of dit proportioneel is.*

U dient het dataverbruik en energieverbruik van uw oplossing dat draait bij het datacenter op te vragen.

Bij de uitvoering van de opdracht hergebruikt u afgedankte hardware (uit de datacentra) hoogwaardig. Is dat niet mogelijk? Dan wordt deze gerecycled. Dit in het kader van circulariteit. Licht toe of, en zo ja op welke manier, uw oplossing dit ondersteunt.

De datacentra die worden aangewend voor de uitvoering van de Opdracht hebben een Power Usage Effectiveness (PUE) van maximaal 1,3. De PUE wordt berekend conform erkende methodes zoals beschreven in ISO IEC 30134-2. De ook wel gehanteerde Datacenter infrastructure Efficiency (DCiE) komt overeen met 1/PUE. Een DCiE van 1,3 staat dus gelijk aan een PUE van 76,9%.

Gunningscriterium
Ambitius

Opdrachtgever is geïnteresseerd in de verwachtingen op het gebied van energie efficiëntie bij de software. Neemt het toe naar mate er nieuwe updates plaatsvinden?

Geef aan hoe u voorziet in het verlagen van het energieverbruik.

U levert hiervoor een plan van aanpak in waarin u de volgende elementen opneemt:

1. Nulmeting energieverbruik software programma;
2. De mate van invloed op het energieverbruik van het software programma;
3. Het effect van updates op het energieverbruik;
4. De verwachte energiereductie in percentage.

Beoordeling vindt plaats op volledigheid, concreetheid en relevantie. Naarmate u volledig, concreter en relevanter bent, scoort u hoger. Het beoordelingsteam let hierbij ook nog specifiek op:

- de mate waarin u een realistische reductie onderbouwd.

Dit is een uitgave van:

Rijksinkoop samenwerking (RIS)
Postbus 20011 | 2595 AN Den Haag
t (070) 758 56 08

Januari 2025